

ПАРТНЕРСТВО ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ И ПОРОДИЦЕ

Николина Илић⁵¹

Доц. др Лидија Јовичић

Сажетак: Активности породице и васпитно-образовне установе, као два кључна чиниоца васпитања, различите су али комплементарне. Све оно што породица подстиче и развија код дјетета, у васпитно-образовним установама треба да се продубљује, а све оно што се у предшколским установама и школи развија, породица треба да подстиче. Породица и предшколска установа имају заједнички циљ, а то је добробит дјетета. Савремене васпитно-образовне установе, посебно установе раног и предшколског васпитања и образовања подстичу активно укључивање родитеља у непосредни васпитно-образовни процес сматрајући родитеље равноправним учесницима тог процеса.

Циљ овог рада јесте да се укаже на значај сарадње предшколске установе и породице као и унапређивање савремених модела партнерских односа између родитеља и предшколске установе.

Кључне ријечи: васпитно-образовна установа, породица, добробит дјетета.

Увод

Континуирано партнерство породице и предшколске установе доприноси како развоју дјетета и унапређивању рада васпитача, тако и развоју родитељске улоге. Први корак у планирању партнерства представља упознавање могућности и очекивања породице. Основни принципи партнерства са породицом базирају се на његовању партнерског односа, поштовању личности и улоге родитеља, широкој понуди разних могућности за укључивање родитеља, уважавању идеја родитеља, идеји да партнерство као процес захтијева вријеме, стрпљење и заједничку одговорност, професионалном односу према информацијама добијеним од родитеља, поштовању приватности породице. Игра је дио дјететовог развоја. Зато и породица, а и установа треба да дјетету омогуће игру као саставни дио његове активности. Игра је рекреативна активност која укључује једног или више учесника (играча). Дефинисана је циљем који играчи покушавају да постигну. Доминира у дјетињству, али је у различитим формама присутна кроз цијели живот. Регулише физички, сазнајни и социјално-емоционални развој (Поткоњак, Јакшић, Ђорђевић, Коцић, Трновац, Хевелка, Хрњица и сарадници, Педагошки лексикон, 1996).

Примарно у васпитању и образовању за савремену породицу данас јесте окренутост и усмјереност на дијете, што је основна и општа оријентација, заједничка карактеристика свих типова породице. Усмјереност родитеља на дијете огледа се у схватању да прво треба задовољити потребе дјетета, па онда осталих чланова породице, као и у њиховој бризи за будућност дјетета која се огледа у планирању професионалног позива, школовању и обезбјеђивању средстава за будуће школовање (Опсеница, 2019).

Временом се партнерство између васпитача и родитеља почиње развијати. Васпитачи, а затим и родитељи, с временом схватају да је најбоље васпитање за дијете ако васпитач има сазнања како се дијете понаша и развија у породичном дому са родитељима, а исто тако и ако родитељ добије информације о дјететовом боравку у дјечијем вртићу. Према Спасојевићу (2011), родитељи, морају бити освјешћени о томе да изостајање њиховог укључивања може бити штетно за дијете и да се одговорно родитељство на тај начин доводи у питање.

⁵¹ nikolinaandjela1@gmail.com

Елементи битни за сарадњу/ партнерство васпитача и родитеља по Јовановићу (2015) су међусобно уважавање знања и вјештина; искрена и отворена комуникација; разумјевање и емпатија; међусобна сагласност у одређивању циљева; заједничко планирање и доношење одлука; отворена и обострана размјена информација; приступачност и међусобно разумјевање; одсутност етикетирања и критиковања; заједничка процјена напретка дјетета.

Родитељи, исто као и васпитачи, схватају вриједност и значај васпитних поступака, јер су заинтересовани за своје дијете. Родитељи знају за склоност и мотивацију своје дјеце (планирају активности адаптирајући их потребама и могућностима свог дјетета). Родитељи најбоље познају дјецу и њихове активности, па су од велике помоћи васпитачу у разумјевању дјеце и планирању активности за поспјешивање њиховог развоја (Јовановић, 2015). Уз помоћ родитеља, васпитач боље упознаје дијете, његове навике, карактеристике, способности као и заинтересованости за све што га окружује. Самим тим васпитач на ефикаснији, посвећенији и конкретнији начин ради са дјететом, што знатно помаже његовом развоју.

Методе и савремени облици партнерства породице и предшколске установе

За остваривање одређених задатака партнерства са родитељима врло значајно је одабрати праве методе и средства којима могу да се постигну најбољи резултати. Коришћење само једне методе, или групе метода, доводи до монотоније и резултати постају видно умањени, док се комбинацијом више различитих метода постижу бољи и видљивији резултати. Основне методе у партнерству са родитељима су вербалне, текстуалне, илустративне и демонстративне методе. Од околности датих ситуација зависи коју ћемо методу користити (Јелић, Стојковић и Марков, 2018).

Вербална метода партнерства породице и предшколске установе

У групу вербалних метода спадају излагање, разговори и објашњење. *Излагање* васпитача се користи када се родитељима саопштавају садржаји који су им мање познати, а неопходно их је изнијети у краћем временском периоду. Да би родитељи слушали све што васпитач излаже, васпитачев говор мора бити разумљив, садржајан и занимљив. Ови квалитети се постижу добром припремом и дужом праксом, па се васпитачима на почетку професионалне каријере препоручују краћа излагања. Добра припрема подразумијева да се одреди шта ће се рећи и у ком временском трајању уз коришћење одговарајућих примјера. Ако је група слушалаца већа, излагач треба да стоји како би свим родитељима био у видном пољу и не треба сувише да се креће чиме би скретао пажњу слушалаца са главног садржаја. Недостаци ове методе су у чињеници да су родитељи углавном само слушаоци и као такви су мање активни него кад би имали прилику да износе своја искуства или мишљење. *Разговор* (дијалог) се користи у свим облицима рада (индивидуални или групни), а нарочито у личним контактима. Ова метода подразумијева учешће свих присутних који то желе, предвођених васпитачем који у свом уводном излагању одређује правац разговора, даје ријеч саговорницима и на крају завршава разговор и предлаже закључке. У току разговора треба створити атмосферу равноправности како између васпитача и родитеља тако и између самих родитеља. *Објашњења* се користе уз друге методе. Јелић, Стојковић и Марков, (2018) сматрају да она морају да буду кратка и разумљива јер им је основни циљ да усмјере пажњу посматрача на битно и недовољно јасно за већину родитеља. Незамјенљива су приликом коришћења појединих средстава и тада се могу давати на почетку, у току или на крају њиховог повезивања. За васпитача је посебно значајно да покаже интересовање за свако излагање родитеља и пажљиво га саслуша, не прекида саговорника у говору, не говори послје сваког од њих ако је неколико родитеља тражило ријеч.

Текст метода као облик партнерства између породице и предшколске установе

Основни циљ текст методе према Јелић, Стојковић и Марков (2018) јесте да се код родитеља развије интересовање за текстове који се односе на развој и васпитање дјеце предшколског узраста.

Тиме се још доприноси самообразовању одраслих и животу у породици. Коришћењем текста у току излагања избјегава се непотребно учење напамет оних чињеница које се морају родитељима пренијети аутентично или података изражених бројевима. Разликујемо двије врсте текстова: текстови који се односе на стручно разматрање појединих проблема у развоју дјеце и документи у облику извјештаја, налаза, анализа, програма, одлука које се тичу дјеце. Када васпитач користи ову методу, потребно је да одабрани текст чита течно, изражајно, гласно, јасно, са правилном дикцијом и одговарајућом интонацијом. Васпитач најчешће у току припрема текст методе, предвиђа евентуалне одговоре на могућа питања родитеља у вези са прочитаним. Предвиђа усмени коментар или ближа упуства. Васпитачи најчешће за текст методу користе брошуре, огласне табле, поруке, кутију за утиске, паное.

Илустровање као метода партнерства између породице и предшколске установе

Метода илустровања користи се када је могуће визуелно приказати оно што чини садржај наших информација. Илустровање се најчешће користи у комбинацији са вербалним методама. Припремљена средства се могу приказивати у уводном дијелу, у току или на крају излагања или разговора. Средства се могу сврстати у следеће групе: *дјечији радови* (израђени предмети, тј. било који облик дјечијег стваралаштва) се користе да би родитељи упознали узрасне могућности и пратили дјечији развој. *Графикони и табле* су средства која дефинишу функционалну зависност изражену бројевима: развој тежине и висине дјеце одређеног узраста, проценат обољевања од најчешћих болести и слично. *Визуелне скице* настају у току излагања и користе се при објашњавању родитељима одређених проблема, нпр: како се односи међу родитељима одражавају на дијете или остале чланове породице, како расположење родитеља утиче на расположење дјетета. *Фотографије* се користе да би се документовала активност дјетета у установи, на путовањима, рођенданима... *Часописи, листови за дјецу и родитеље* користе се у току разговора о препоручљивој литератури за одрасле и дјецу (Јелић, Стојковић и Марков, 2018). На овај начин родитељи заједно са васпитачима могу пратити ток развоја њиховог дјетета, гледајући дјечије радове, упоређујући претходне радове са новијим, уочавањем промјена и напредовања дјетета свакодневним радом.

Метода демонстрације као облик партнерства између породице и предшколске установе

За разлику од метода илустрације, гдје се материјал користи у његовом мировању, код методе демонстрације приказујемо процесе у којима је садржана суштина кретања и стална промјенљивост. Основни циљ демонстрирања је приказивање појединих активности и уочавање узрочно-последичних веза. Шта ће за предмет демонстрације зависи од садржаја теме о којој се разговара или којом желимо да информишемо родитеље о раду и постигнутим резултатима васпитача и дјеце. Приликом извођења демонстрације на мањем простору, родитељи сједе са стране како не би ометали саму активност дјеце. Родитељи и остали посматрачи се не мијешају у разговор, нити гласно коментаришу ток саме демонстрације. Своја запажања, утиске, мишљење и приједлоге стављају до знања васпитачу након завршене демонстрације или неком другом приликом. (Јелић, Стојковић и Марков, 2018).

Демонстрација се у предшколској установи најчешће користи приликом присуствовања родитеља приредбама. На приредбама се, осим научених садржаја које се односе на програм, родитељима приказује и понашање ученика на оваквим манифестацијама. Сви наведени методи имају један заједнички циљ, а то је да се партнерство предшколске установе и родитеља позитивно одрази на развој дјетета.

У педагошкој пракси заступљени су многи облици сарадње васпитача и родитеља. Различити облици партнерства који су до сада увелико остварени и који се и даље планирају и примјењују у педагошкој пракси, јесу индивидуални облик сарадње, родитељаки састанци, опште и педагошко образовање родитеља, организација појединих активности на ниву вртића, савјетовалишта.

Спасојевић (2013) наводи двије врсте облика остваривања партнерства у којима родтељи и васпитачи остварују своје контакте. То су посредни и непосредни облици. У посредне облике, како наводи Спасојевић, убрајамо све писане материјале као што су билтени, брошуре са едукативним порукама, писане публикације, листови за родитеље итд. По мишљењу овог аутора непосредни облици су од веће важности. Овдје је ријеч о родитељским састанцима гдје ће родитељи да се активно укључе како би се унаприједила педагошка клима партнерства између породице и школе.

Савремене методе партнерства према Владушић, Јевтић (2014) омогућавају запосленим родитељима који немају довољно времена за честе посјете вртићу, свакодневно праћење активности и рада дјетета у предшколској установи. Да би предшколска установа достигла задовољавајућу сарадњу са родитељима, неопходно је да родитељи у већој мјери учествују у васпитно образовном процесу. Родитељи углавном учествују у неким редовним и већ устаљеним акцијама вртића. У савремене методе партнерства можемо сврстати *Web*-странице дјечијих вртића, апликације за паметне телефоне, друштвене мреже, видео-фото документацију у сарадњи са родитељима. Родитељима који од обавеза које прате данашњи живот не могу стићи сарађивати са предшколском установом као што би жељели, овакав вид партнерства омогућава да у било које доба дана прате новости, сазнају потребне информације, обавјештења од стране васпитача. Друштвене мреже и апликације за паметне телефоне омогућавају данашњим васпитачима да родитеље из сата у сат обавјештавају о битним тренуцима, информацијама, обавјештењима и догађајима везаним за њихово дијете.

Web-страница предшколских установа као облик партнерства између породице и предшколске установе

Данас већина предшколских установа има своје властите *Web*-странице које су карактеристичне за сваку предшколску установу. *Web*-странице дјечијих предшколских установа пружају родитељима корисне садржаје који су већином информативног карактера, као што су: едукативни савјети, размјена идеја, дају се прикази разних пројеката, корисне информације везане за ваннаставне активности, преглед радионица, огласи за упис дјецe у вртић. Зависно од вртића, често се нуде информације о раду вртића, броју радника, а могуће је пронаћи информације везане за програм рада вртића, те о циљевима програма рада вртића, као и различите образце намјењене родитељима, јеловник, разни савјети родитељима (Владушић, Јевтић, 2014).

Web странице предшколских установа олакшавају родитељима долазак до информација које су им потребне у одређеним тренуцима, као и свакодневно праћење обавјештења која родитељима могу бити од користи у датом тренутку, као нпр. вријеме колективног годишњег одмора, конкурс за упис дјецe у предшколске установе, организовани излети, екскурзије.

Апликације за паметне телефоне као облик партнерства између породице и предшколске установе

Апликација за паметне телефоне (*WhatsApp, Viber*) има безброј и свака од њих омогућава размјену текстуалних порука, слање фотографија и видео записа, снимање гласовних порука и још много различитих могућности за комуникацију између родитеља и васпитача. Владушић, Јевтић, (2014) сматрају да овај начин сарадње и комуникације пружа васпитачима и родитељима много више предности него недостатака. Васпитачи могу сваком родитељу појединачно, према потреби, слати информације и обавјести везане за њихово дијете и његов боравак у предшколској установи од слика, аудио порука па све до видеа снимљених током активности њихове дјецe. Апликације омогућавају и креирање група па се тако могу креирати групе свих родитеља гдје васпитач може слати информације које ће бити доступне свима присутним у групи. Овакав начин сарадње, група родитеља и васпитача на нпр. *WhatsApp*-у изискује мало више времена . Али, једна од највећих предности апликација за паметне телефоне јест то што родитељ не треба чекати да бих дошао по

дијете у вртић и сазнао одређену информацију, већ то може сазнати одмах. Осим васпитача и родитељи једнако тако могу слати поруке и постављати питања која их занимају.

Друштвене мреже као облик партнерства између породице и предшколске установе

Друштвене мреже (*Facebook, Twitter, Youtube*) служе за размену разних искустава постављањем слика или учитавањем видео записа. Наведеним друштвеним мрежама могу сви приступити, па је због тога важно заштитити своје податке или ограничити приступ (приватни рачун). Друштвена мрежа *Facebook* може бити корисна у васпитно-образовној установи јер може послужити за размену искустава из вртића како би родитељи могли добити информације о активностима које се проводе у вртићу њиховог дјетета. *Facebook* друштвена мрежа својим корисницима омогућава широк приступ изражавања. *Facebook* пружа својим корисницима контролу приватности, сваки корисник који жели сакрити профил од непознатих људи то може направити. Исто тако при стварању групе, група може бити јавна, тајна или затворена. Васпитачи при стварању групе на *Facebook-у* обично раде затворене групе у којима само чланови могу видјети шта се у групи објављује. Заштита података врло је важна васпитачима и родитељима код размјене података и осталих садржаја који се објављују. Чланове у групу додаје васпитач који је уједно и администратор групе. Родитељи имају приступ информацијама о ономе шта се у вртићу догађа, шта дјеца раде са васпитачима, које све активности проводе, обавјештењима о састанцима и дружењима. Сви чланови могу коментарисати садржаје стављене у групу, давати властите приједлоге, прегледати слике и видеозаписе (Владушић, Јевтић, 2014).

Сматрамо да би васпитачи прије отварања овакве групе требали разговарати са родитељима, односно сазнати да ли се родитељи слажу за такав вид сарадње.

Видео-фото документација у партнерству са родитељима

Ауторке Влахов и Велан (2015) дошле су до закључка како документација у облику фотографија и видеа може помоћи у лакшем успостављању комуникације са родитељима. Фотографије и видео записи дјече у слободној игри, планираним активностима васпитача као и свим активностима дјетета у којима родитељи нису у могућности учествовати омогућавају увид у понашање њихове дјеце, начин на који дијете манипулише одређеним материјалима и шта га интересује у активностима, шта то привлачи дјететову пажњу, а шта му није интересантно. Овај начин успостављања комуникације захтјева индивидуални разговор васпитача с једним или оба родитеља само једног дјетета. Разговором с родитељем/родитељима васпитач лакше долази до информација везаних за дјететов развој у продици, ставове родитеља, те на тај начин долази до закључка зашто се дијете одређено понаша у васпитно образовној установи. Фотографије и видео записи могу олакшати сарадњу између васпитача и родитеља на начин, да родитељ заједно са васпитачем прегледа архиву снимака свог дјетета сачувану на *USB, DVD* или компјутеру. Враћају се на садржаје који су родитељима били занимљиви, а затим разговарају о њима. Исто тако васпитач може посудити родитељима документацију о њиховом дјетету како би заједно у кући са остатком породице прегледали како њихово дијете проводи вријеме у вртићу. Таквом сарадњом се стиче квалитетнији однос између родитеља и дјетета и ствара се повјерење родитеља према васпитачу, јер родитељ тако гледајући слике има осјећај као да је учествовао са дјететом у активностима.

Досадашња истраживања

С обзиром на комплексност партнерства породице и предшколске установе, овај проблем је управо био предмет изучавања бројних научника. Миладиновић (2006) је истраживала партнерство између породице и предшколске установе и дошла је до закључка да успјешност остваривања и одрживости програмских задатака предшколске установе, планираних у оквиру партнерства са

породицом првенствено зависи од усаглашености дјеловања породице и предшколске установе (Миладиновић, 2016).

Јелић, Стојковић и Марков, (2018) године вршиле су истраживање у које је било укључено 120 васпитача који су процјењивали сарадњу са 197 родитеља дјеце узраста од 3 до 7 година. У истраживању учествовало је 114 родитеља дјеце типичног развоја, а 83 родитеља дјеце са сметњама у развоју. Циљ овог истраживања био је да истраже сарадњу између родитеља и предшколске установе из угла васпитача. Овим истраживањем утврдиле су да је према мишљењу васпитача степен партнерства родитеља нижи у подручју укључености у активности у вртићу у односу на њихово партнерство у подручјима међусобног информисања и укључености у васпитање код куће. Добијени резултати показују да васпитачи процјењују сарадњу родитеља у подручју међусобног информисања и укључености у васпитање код куће.

Берчник и Девјак (2009) су анализирале сарадњу и значај, улогу и методе сарадње родитеља и предшколске установе кроз различите концепте предшколског образовања и различите образовне приступе и формалне оквире. Циљ њиховог истраживања је био да се анализира значај улоге и метода сарадње родитеља и предшколске установе у различитим моделима предшколског образовања и да се утврди како сарадња утиче на примјену предшколског образовања у словеначким јавним предшколским установама. Дошли су до резултата да су родитељи активно укључени у управљање предшколском установом. Родитељи су укључени у провођење образовног процеса и помажу у прикупљању информација. Предшколске установе у Словенији такође организују различите облике сарадње међу родитељима у предшколској установи, а родитељи учествују у разним активностима које успостављају везу између предшколске установе и родитеља. Истраживање су провеле 2009. године, у којем је учествовало 96 предшколских установа из цијеле Словеније. Учествовало је 1 587 родитеља, резултати су показали да се 13.6% родитеља слаже са изјавом да су укључени у дизајнирање правила и прописа примјенљивих на предшколску установу; 37.6% родитеља се слаже са овом тврдњом, а 21.1% дјелимично. У вези са следећим питањем, „Да ли су родитељи укључени у обликовање програма живота и рада у предшколској установи?“, 73% родитеља је одговорило потврдно. То показује да је предшколско образовање у Словенији на путу ка стварању бољег партнерства са родитељима, јер је слично истраживање (Девјак и Берчник, 2009), проведено 2007. године, које је показало да само око трећине испитаних родитеља вјерује да предшколске установе прихватају родитељско мишљење у сарадњи.

Закључак

Партнерство родитеља са предшколском установом је од великог значаја, нарочито у раном дјетињству, јер помаже дјетету са проблемима социјализације и утичу на обликовање дјететових ставова, дјететовог понашања и мишљења. То партнерство подразумијева отворену и јасну комуникацију између родитеља и васпитача, међусобно поштовање и уважавање мишљења, повјерење и разумјевање. Уколико наведени елементи нису заступљени долази до одређених потешкоћа у успјешном партнерству. Цјеложивотно учење и образовање доприноси константном развоју, због тога је неопходно да васпитачи и радници предшколских установа непрестано надограђују своје знање и вјештине. Пратећи усавршавање технологије васпитачи и предшколски радници унапређују партнерство са родитељима. Потребно је оспособити васпитаче за рад на друштвеним мрежама како би на приступачнији начин упознали родитеље са радом у предшколској установи и самим тим омогућили родитељима активно праћење свакодневног рада и ангажовања васпитача. У исто вријеме се укључују и родитељи кроз повратне информације дајући критике, идеје и похвале. Пожељна је и употреба савремених апликација како би партнерство између родитеља и васпитача била функционално.

Сматрамо да су одговорни васпитачи и родитељи кључ успјеха партнерства. Такође веома важно је да васпитачи родитељима приступају индивидуално и нуде им различите видове укључивања у рад дјечијег вртића и да их сматрају равноправним партнерима. Веома је важно да се подстакну и родитељи и васпитачи да прихвате савременије метода и облика рада, како би ишли у

корак са временом. Када би остали само на старим методама и облицима рада стагнирали би, и не бисмо могли ништа ново увести у наш васпитно образовни процес.

Овим се отвара ново питање да ли (и на који начин) предшколске установе за вријеме пандемије *COVID-19* примјењују и користе савремене методе и облике у партнерству са родитељима.

Литература

Владушић, И., Вишњић- Јевтић, А. (2014). *Онлине сурадња с родитељима: интернетске странице дјечијих вртића*. Загреб: Учитељски факултет.

Влахов, С., Велен, Д. (2015). *Видео и фото-документација у сурадњи с родитељима*. ISSN 1332-7879, 118-119.

Devjak, T., & Berčnik, S. (2009). Including elements of the Reggio Emilia concept in Slovene curriculum for pre-school education. *The learning teacher journal*, 3 (1), 39–53.

Јовановић, М. (2015). *Сарадња породице и дјечијег вртића*. Шабац: Висока школа струковних студија за васпитаче.

Јелић, М., Стојковић, И. и Марков, З. (2018). *Сарадња предшколске установе и родитеља из угла васпитача*. Београд: Факултет за специјалну рехабилитацију и едукацију.

Миладиновић, С. (2016). *Грађење концепта савременог модела партнерског односа породице и предшколске установе кроз модел родитељске укључености*. „Савремено предшколско васпитање и образовање: ИЗАЗОВИ И ДИЛЕМЕ“. Преузето са:

<https://pefja.kg.ac.rs/wp-content/uploads/2018/05/Slobodanka-Miladinovi%C4%87-GRA%C4%90ENJE-KONCEPTA-SAVREMENOG-MODELA-PARTNERSKOG-ODNOSA-PORODICE-I-PRED%C5%AOKOLSKE-USTANOVE-KROZ-MODEL-RODITELJSKE-UKLJU%C4%8CENOSTI.pdf> (15.2.2021).

Опсеница, С. (2019). *Породица и проблеми одрастања адолесцената*. Бијељина: Педагошки факултет.

Поткоњак, Н., Јакшић, А., Ђорђевић, Ј., Коцић, Љ., Трновац, Н., Хевелка, Н., Хрњица, С. и сарадници (1996). *Педагошки лексикон*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.

Спасојевић, П. (2011). *Породична педагогија и одговорно родитељство*. Бања Лука: издавачко предузеће „Нова школа плус“. Универзитет у Источном Сарајеву, Педагошки факултет у Бијељини.

Спасојевић, П. (2013). *Методика предшколског васпитања и образовања- теорија и пракса цијеловитих програма предшколског учења*. Бања Лука: "Нова школа плус" и Филозофски факултет.